

Boganmeldelser

Palle Svensson (2011)

Robert A. Dahl

København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 138 s. 175 kr.

Enhver statskundskabsstuderende kender Robert A. Dahl (født 1915). I studiet af, hvad magt er for en størrelse, hvem der besidder den, og hvor koncentreret den er, kommer man ikke uden ham. Og hvis man vil forstå demokratiets historie, dets væsen, dets sociale og institutionelle forudsætninger, og hvilke udfordringer demokratiet står over for, er Dahls mange værker om demokrati – skrevet fra 1950'erne og frem til i dag – et helt uomgængeligt udgangspunkt.

Hvor politologer i dag bliver mere og mere specialiserede, ligger Dahls styrke i at dække statskundskaben bredt. Han har bidraget til flere af statskundskabens underdiscipliner, fra politisk teori over amerikansk politik og komparativ politik til international politik. Han forstår som få at kombinere skarpe begrebsanalyser, normative overvejelser og empiriske analyser.

Der er derfor helt på sin plads at inkludere en bog om Dahl i serien *Statskundskabens klassikere*. Ligesom de andre bind i denne serie består denne bog både af en introduk-

tion til klassikerens værker og et udvalg af originaltekster af klassikeren. Palle Svensson giver en yderst kyndig og let læst analyse af Dahls bidrag til og indflydelse på statskundskaben.

Et af Dahls væsentligste bidrag til demokratiteorien er hans sondring mellem demokrati som et ideal, der bygger på politisk lighed og *polyarki* som betegnelse for faktisk eksisterende demokratier. Hvor den etymologiske betydning af demokrati er styre ved folket, betyder polyarki styre ved mange. Når Dahl betegner de styreformer, som vi normalt kalder demokratiske som polyarkier, er det for at understrege, at demokrati er et ambitiøst mål, som faktisk eksisterende styreformer ikke har nået. Et af de forhold, der gør, at faktisk eksisterende demokratier er polyarkier og ikke demokratier, er, at den politiske proces *ikke* omsætter folkets præferencer til politiske beslutninger. Polyarki er kendetegnet ved politisk konkurrence om magten og mulighed for at opponere mod magthaverne, hvilket muliggør ikke-lederes kontrol med ledere, men ikke sikrer at folkets præferencer er udtrykt i politiske beslutninger.

For Dahl er det centrale demokratiske ideal politisk lighed, dvs., at alle borgere skal have lige mulighed for at påvirke politiske beslut-

ninger. Forudsætningen for politisk lighed er, at politiske relevante ressourcer fordeles på en fair måde. Næsten alle former for ressourcer – fra indkomst og formue til veltalenhed, uddannelse, status og prestige – kan vise sig fra være politiske relevante, altså at kunne oversættes til politisk indflydelse. En af de vigtigste forudsætninger for at bevæge sig fra polyarki til demokrati er, at de politiske relevante ressourcer fordeles mere ligeligt. Palle Svensson viser meget fint, at der ligger en ofte overset radikalitet i Dahls argument for omfordeling som en forudsætning for udviklingen fra polyarki til demokrati.

Svenssons analyse er i det hele taget et overbevisende korrektiv til den opfattelse, at Dahl skulle plædere for værdien i, at folket er politisk apatiske, og at han skulle være en konservativ apologet for det bestående demokrati. Faktisk har Dahl en »langt mere radikal demokratiopfattelse«, end mange troede på baggrund af hans kritik af eliteteotikerne i 1950'erne og 60'erne, men som Svensson også selv gør opmærksom på, bliver dette først tydeligt i Dahls senere værker, (s. 83). Dahls mere radikale demokratiopfattelse finder man ikke blot i hans argumenter angående forholdet mellem økonomisk og politisk lighed, men også i hans argument for en demokratisering af virksomhederne, eller hvad vi i Danmark ofte kalder økonomisk demokrati.

Kapitel 2 om Dahls bidrag til statskundskaben slutter: »Dahls ændrede anskuelser er ikke direkte modstridende, men er udtryk for, at vægten i analyserne lægges forskelligt, at hans indsigt stadig udvides, og at han er blevet mere radikal med årene« (s. 77). Det ville have været interessant at høre mere om, hvordan Svensson når frem til denne konklusion. Især savner man en analyse af, hvordan Dahls magtopfattelse, som ofte opfattes som ikke-radikal, er forenelig med den ældre Dahls mere radikale demokratiopfattelse.

Svenssons analyse af Dahl slutter af med to

meget korte kapitler om han teoretiske og politiske indflydelse og aktualitet. Desværre gør disse kapitler mere ud af at fastslå og dokumentere, at Dahls indflydelse på politologien er betydelig, end at analysere, hvori denne indflydelse mere præcist består. Det ville have styrket disse to kapitler, hvis man havde fået mere at vide om, *hvordan* – og ikke blot *at* – Dahls begreber er blevet brugt og videreudviklet. Men det korte format for bøgerne i serien *Statskundskabens klassikere* sætter naturligvis grænser for, hvor meget man kan få med.

Bogen slutes af med godt 40 sider originaltekster af Dahl, alle fra hans vigtige *Democracy and Its Critics* (1989). De udvalgte tekster handler om, hvad Dahl kalder demokratiets vigtigste transformationer og giver en god indsigt i demokratiets opståen, udvikling og fremtidige udfordringer.

Robert A. Dahl kan anbefales til alle, som gerne vil lære mere om demokratiets grundlæggende principper, dets sociale forudsætninger og relation til kapitalismen samt demokratiets udfordringer i en globaliseret verden. Bogen er også værdifuld for studerende, som kun kender en lille del af Dahls forfatterskab – fx hans forståelse af magt eller dele af hans demokratiteori – da de her vil få mulighed for bedre at forstå Dahls teori som en helhed.

Christian F. Rostbøll
Lektor ved Institut for Statskundskab
Københavns Universitet

Christian S. Nissen (2011)
Lederskab – til borgernes bedste
København: Gyldendal Public, 248 sider,
pris: 250 kr.

Avisernes forsider og erfaringsudvesklinger på Facebook er fulde af oplevelser af offent-

lig ledelse. I et land som Danmark med en stor offentlig sektor, møder vi i vores dagligdag det offentlige i alle dets væsner. På det personlige plan efterspørger borgerne serviceydelser, som pension eller børnepasning, og i den offentlige debat udstilles »sager« med mere eller mindre heldig offentlig ledelse – fra forfejlede IT-systemer til lønniveauet hos Dong. Men offentlig ledelse er ikke blot oplevet; offentlig ledelse er også levet. Ikke gennem sager og sagsakter, men som en hverdag for tusinder af offentlige ledere. Det er livet som offentlig leder, som Christian Nissen kortlægger i sin engagerede bog om lederskab.

Nissens liv som offentlig leder har ført ham fra universitet til en lang række lederjobs i den offentlige sektor. Jobs med en sådan profil, at han er i kategorien af personer, der faktisk ikke behøver en introduktion til de mange foredrag mv, som han holder i sit otium. Læseren kender ham; og han kender læseren, idet bogen er skrevet som en rejsefører for mennesker, der som Nissen vil leve livet som offentlig leder. Bogen er således organiseret kronologisk – fra lederen påtager sig lederskabet til pensionen nærmer sig. Denne kronologi organiserer mere generelle, og traditionelle, pointer om strategiudvikling, kvalitet vs ressourcer og andre spørgsmål, som fylder den offentlige leders hverdag.

Kernen i Nissens beskrivelse af den offentlige sektor er hans input-output model for offentlig ledelse. Modellen beskriver offentlig ledelse som et forsøg på at få organisationens evner og organisationens opgaver til at gå op i en højere enhed. Som sådan er modellen en skabelon for strategiudvikling. En skabelon der lægger vægt på, at selverkendelse – for lederen såvel som hans medarbejdere – er det altafgørende første skridt. Heri er Nissen på linje med meget af strategilitteraturen i disse år (man kunne nævne Rumlets *Good Strategy/Bad Strategy*).

Styrken ved Nissens bog er, at det er Nissens bog. Vi har tydeligt indtrykket af, at modellen er levet og dermed giver Nissen offentlige ledere mulighed for at reflektere over deres egen praksis under vejledning af én, der har prøvet det selv, og som derfor ikke er ude på at dømme dem på forsiden, men snarere at forstå og forklare vilkårene for deres virke.

Mikkel Vedby Rasmussen
Professor MSO
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet

Carsten Jensen (2011)

Velfærdsstaten. En introduktion

Hans Reitzels forlag. 150 sider. 248 kr.

Carsten Jensen (adjunkt på Institut for Statskundskab på Aarhus universitet) har skrevet en introduktion til en del af den samfundsvidenskabelige litteratur om velfærdsstaten. Han kommer nogenlunde godt omkring, og selv vanskelige diskussioner præsenteres på en uindviklet facon.

Bogen indledes med en præsentation af de vigtigste begreber i forbindelse med analysen af velfærdsstaten (bl.a. adgangs-, tildelings- og udbetalingsprincipperne). Herefter introduceres Esping-Andersens skelsættende analyse fra 1990 af de tre idealtypiske velfærdsregimer (der kunne godt være trukket en lige linje til Keohane og Krasners introduktion af regimebegrebet i international politisk økonomi i begyndelsen af 1980'erne, og de besværligheder, man havde med anvendelsen heraf, som genfindes hos Esping-Andersen).

Siden følger en behandling af den danske velfærdsmodel og dens særlige karakteristika. Her ville en fuldstændig behandling have inddraget det pres, som bredt accepteret antages at findes med den universalistiske danske velfærdsborgermodel, fordi andre EU-landes

statsborgere i princippet skal ligestilles med danske statsborgere. Hvordan en behandling af velfærdsstaten helt kan styre uden om en behandling af EU's virkning herpå, er en gåde.

Magtressourceteorien præsenteres efterfølgende som en væsentlig teori med henblik på en forklaring af velfærdsstatens udvikling. Det er i orden, men hvorfor lægges der ikke noget mere dynamik ind i analysen ved fx at lade den kontrastere eller supplere med den neoliberale kritik af velfærdsstaten. Uanset om man er enig med sidstnævnte eller ej, har den været væsentlig i debatten og i faglitteraturen, hvilket imidlertid ikke ses af denne bog. I det hele taget ville mere »fagkritik« med fordel kunne være gjort til en del af denne bog.

Også Varieties of Capitalism-tankegangen præsenteres og relateres til velfærdsstaternes (forskelligartede) udvikling. Dette udmærkede kapitel er måske bogens bedste. Herefter præsenteres i to kapitler det interne og det eksterne pres mod velfærdsstaten.

Sidste del af bogen handler om velfærdsstatens konsekvenser. Det sker med spotlys på omfordelingsaspektet og den økonomiske vækst, men uden at inddrage skattetrykket. Havde man desuden inddraget USA, som det ofte sker i litteraturen, havde billedet sandsynligvis været anderledes.

Carsten er ikke en elegant skribent, og sproget er præget af dagligdagsord og let forståeligt. Den hyppige anvendelse af talesprogsordet »altså« kunne imidlertid godt være undgået.

Alt i alt er bogen om velfærdsstaten en nogenlunde god introduktion, men har også sine klare mangler.

Peter Nedergaard
Professor
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet